

<p>ULUSLARARASI DİL, EDEBİYAT VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ</p> <p>INTERNATIONAL JOURNAL OF LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE RESEARCHES</p> <p>МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ И КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ</p>	<p>Cilt:5, Sayı: 1, 2022</p> <p>Vol: 5, Issue: 1, 2022</p> <p>Sayfa – Page: 63-74</p> <p>E-ISSN: 2667-4262</p>
---	--

ÖMER SEYFETTİN'İN “PİÇ” ADLI ÖYKÜSÜNDE BENLİK VE KİMLİK SORUNSALI

THE ISSUES OF SELFNESS AND IDENTITY IN THE STORY “PİÇ” BY ÖMER SEYFETTİN

Fatma TOPDAŞ ÇELİK*

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
<p> Geliş: 07.02.2022</p> <p> Kabul: 14.06.2022</p> <p>Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, Benlik, Kimlik, Birey, Toplum.</p> <p>Araştırma Makalesi</p>	<p>Türk edebiyatında “Yeni Lisan” hareketinin temsilcilerinden ve bu sebeple de Millî Edebiyat Dönemi'nin kurucularından biri olarak kabul edilen Ömer Seyfettin'in öyküleri, milliyetçilik fikri doğrultusunda verdiği düşünsel ve eylemsel çabanın ürünüdür. Bu açıdan milliyetçiliğe bağlı olarak gelişen kimlik verilerini yeniden diriltme amacı taşıyan Ömer Seyfettin'in öykülerinde toplumsal bir görev üstlendiğini söylemek mümkündür. Bu çalışmada, Ömer Seyfettin'in millî benlik/kimlik, aidiyet bilinci, kültürel değerlere tutunma gibi ana etimonlar üzerine temellendirdiği öykülerinden olan “Piç” adlı öyküsü, benlik ve kimlik sorunsalı bağlamında ele alınmaktadır. Öyküde yazar, fiziksel ve kültürel alanda yapılan saldırılar karşısında insanı koruyan ve köklerini geleceğe aktaran benlik ve kimlik verilerini temel anlamlarına uygun bir şekilde kullanarak Türk milletinin varlığını bireysel ve millî benlik/kimlik bilincinin korunmasına bağlı kılar. Diğer taraftan bu bilince sahip olmadıkları için bireysel ve toplumsal varlık alanını ötekini saldırısına açık hale getirerek öz niteliklerini değersizleştiren insanların yabancılaşmış yönelimlerini ahlaki ve vicdani bulmayan yazar, benlik ve kimliklerin korunamamasını sert bir dille eleştirir. Öyküde bu eleştirel söylemle birlikte uyarıcı ve yol gösterici söylemi de benimseyen yazarın aktarıma kazandırdığı zenginliğin yanında içeriği psikolojik, sosyolojik ve tarihsel verilerle desteklemesi öyküyü çok sesli bir anlatıma dönüştürür.</p>
ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p> Received: 07.02.2022</p> <p> Accepted: 14.06.2022</p> <p>Keywords: Ömer Seyfettin, Selfness, Identity, Individual, Society.</p> <p>Research Article</p>	<p>The stories of Ömer Seyfettin, who is considered one of the founders of the National Literature, are the product of his intellectual and practical efforts in line with the idea of nationalism. In this study, the story “Piç” by Ömer Seyfettin, which is among the stories that he builds upon main etyma such as national self/identity, sense of belonging, and clinging to cultural values, is discussed in the context of the issues of selfness and identity. In the story, the writer describes the existence of the Turkish nation as a concept that is dependent on the protection of a sense of individual and national selfness/identity by using selfness and identity information that protects the person against attacks in the physical and cultural fields and transfers their roots to the future. On the other hand, he criticizes those who do not have this awareness with harsh language. The story transforms into a polyphonic form of narration with the support of the writer, who adopts a cautionary and guiding discourse in addition to this critical discourse, for the content with psychological, sociological, and historical information, as well as the richness he contributes to the narrative.</p>

* Arş. Gör. Dr., Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ardahan / Türkiye, E-mail: fatma_topdas@hotmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1002-0465>.

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz / To cite this article (APA):

Topdaş Çelik, F. (2022). Ömer Seyfettin'in “Piç” Adlı Öyküsünde Benlik ve Kimlik Sorunsalı. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 5 (1), s. 63-74. DOI: <http://dx.doi.org/10.37999/udekad.1069232>.

Extended Abstract

Ömer Seyfettin, one of the prominent story writers of Turkish literature, is one of the advocates of the Turkism movement among the philosophical movements that are put forward to prevent the dissolution of the Ottoman Empire. The writer, who also bases his narratives upon the main elements constituting this view that he adopts, supports national struggles sometimes with action and sometimes in the emotional and philosophical sense. While Ömer Seyfettin, who maintains his emotional and philosophical support mostly with his newspaper articles and stories, does not hesitate to advocate his experiences and feelings not only in social but also in individual spheres through what he writes, his objective is to have people embrace national consciousness and carry this consciousness to the future. Hence, in his works, he primarily includes the question of selfness and identity that constitutes the individual and social realms of existence, the unity of lineage-language-religion, sense of belonging, and cultural existence. These themes are clearly observed especially in the stories that he writes between 1908 and 1920.

The purpose of this study is to analyze the story by Ömer Seyfettin named "Piç" published in the magazine "Türk Yurdu" in 1913 with the mediation of Ali Canip Yöntem when Seyfettin is imprisoned in the city of Nafplion in Greece in the contexts of the concepts of selfness and identity. In the study, firstly, the psychological, and sociological meanings of the concepts of selfness and identity that determine each other and their interrelationships are presented, and then, it is aimed to explain how these concepts are discussed by the writer by providing quotes from the story.

The writer associates the struggle of a nation to exist with the emotional, philosophical, and actual contracts of people who protect their individual and national identity. The writer, who thinks that the existence of a nation will be sustained within the context of the unity of lineage, language, religion, and culture, firstly discusses the consciousness of selfness and identity that the individual who is the messenger of this existence, should have. He emphasizes that the uncertainty and complexity in the individual, social, and political sphere will be eliminated by the settlement of consciousness of identity and belonging, and he occasionally increases the strength of the ideological discourse with the words "bastard" and "snob" that he uses to describe individuals who lack this consciousness. In this context, it may be stated that he prioritizes what is "national" in the individual and social areas in terms of not only the plot but also the style of narration in the story which resonates with these meanings. Such that, according to the writer, the Turkish nation that has taken on an all-out struggle can only stand by protecting and defending its national values. In this sense, the writer fictionalizes characters that are in conflict on both the individual and conceptual planes in the study and highlights how the values of the selfness and identity should be established and protected in line with lineage, language, religion, and a common lifestyle. Otherwise, it will be inevitable for the selfness and the identity that are not established and protected with essential values to be transformed. In the story, it is seen that the change that first starts in clothing styles and lifestyles also creates transformations in the areas of emotion and philosophy in time. While whether or not the character of the narrative that represents this unfavorable transformation on the character plane is Turkish is revealed, on the other hand, persons who are experiencing alienation and marginalization despite being Turkish are also subjected to criticism. This way, in addition to the question of selfness and identity, the problem of alienation and marginalization that is experienced on a societal level is also pointed out.

Consequently, according to the writer who has the objective of reanimating the spirit of being a nation in the story, the values that protect the physical and cultural existence of the person against the other and transfer this existence to the future are their selfness and identity. Keeping his nationalistic discourse and attitude alive in the story, the writer harshly criticizes individuals who guide and/or transform the national identity that is unchangeable due to being transferred through biological inheritance based on various acquisitions of selfness in relation to qualities that are sometimes material and put elements that make this national identity a whole such as language, religion, and culture in a position that is open to the exploitation of the other.

Giriş

Bir sanat eseri; sanatçının kimliği, aile yaşamı, eğitimi, içinde bulunduğu coğrafi, siyasi ve dönemsel şartlar doğrultusunda gelişen/değişen duygusal ve düşünsel niteliklerinden

etkilenecek bireysel/psikolojik ve sosyolojik göndergeler üzerine kurulur. Bu sebeple bir sanat eserini sanatçıdan ve sanatçının arka plan kültüründen/koşullarından soyutlamak mümkün değildir. Bu çerçevede Ömer Seyfettin'in yaşamı ve edebî anlayışı arasında var olan ilişkiye bakıldığında eserlerinin bireysel izlenimler taşıdığı kadar yazıldığı dönemin tarihî ve sosyolojik gerçekliklerini somutlaştırdığı da görülmektedir.

1884'te Gönen'de asker bir babanın oğlu olarak dünyaya gelen Ömer Seyfettin, önce Askerî İdadi'deki daha sonra ise Harbiye mektebindeki eğitimini tamamlayarak teğmen olarak mezun olur (Nayır, 1952, s. 3). Aldığı eğitim ve sahip olduğu meslek gereği 31 Mart Olayı ve Trablusgarp Savaşı'nda aktif bir rol benimseyen Ömer Seyfettin'in yazın dünyası daha çok benimsediği bu rolün gerektirdikleri doğrultusunda şekillenir. Hatta denilebilir ki Ömer Seyfettin, milletin var olma sürecini bir asker kimliğiyle cephede eylem bakımından desteklerken kendi ülküsünü belirten yazılarıyla da bu mücadele sürecini duygusal ve düşünsel açıdan destekler. Nitekim savaşın devam ettiği dönemde halkın ve askerinin mücadele azmini arttırmak, maneviyatını yükseltmek ve onlara yeni ufuklar kazandırmak (Argunşah, 2000, s. 8) onun eserlerinin temel hareket noktasıdır. Ömer Seyfettin'in düşman güçleri ile yakın temaslarda bulunması ve katıldığı Balkan Savaşları'ndan sonra 1913'te Yanya Kalesi'nin savunulması esnasında Yunanlılara esir düşmesi, öykülerinin şekillenmesi bakımından büyük bir öneme sahiptir (Cunbur, 1992, s. 12). Ömer Seyfettin'in öykülerindeki dil-kimlik-aidiyet bilincinin bu dönemde gördüğü, yaşadığı ve hissettiği duygu/durumlar neticesinde geliştiğini söylemek mümkündür. Nitekim Nafliyon Kasabası'nda yaklaşık bir yıl esir olarak kalan Ömer Seyfettin, bu süreçte yazdığı ve Ali Canib aracılığıyla "Türk Yurdu"nda çıkan "Piç" adlı öyküsünde (Cunbur, 1992, s. 12) de bireysel ve toplumsal anlamda tanımlayıcı bir kavram olan "benlik" ve "kimlik" sorunsalının sözcülüğünü yapar.

Öyküde arkadaşı ile birlikte Bingazi'yi savunmak üzere savaşıma giden anlatıcı karakter, arkadaşının hastalanması üzerine Mısır'da beklemek zorunda kalırlar. Bu süre boyunca Mısır'ın da işgal altında olmasına üzülen anlatıcı karakter, karamsar ve ümitsiz olduğu bir gün çocukluk arkadaşı Ahmet Nihat'la karşılaşır. Anlatıcı karakter, Ahmet Nihat'ın kendi milletinin varlığını tehdit eden işgalci güçler gibi giyindiğini görünce Türk ve Müslüman olan bir kişinin millî kimliğine ait verilerden uzaklaşmaması gerektiğini dile getirir. Ancak Ahmet Nihat'ın kendisini Türk ve Müslüman olarak tanımlamaması karşısında, annesi ve babası Türk olan ve İstanbul'da doğmuş birinin Türk ve Müslüman kimliklerini reddedemeyeceğini ifade eden anlatıcı karakter, Ahmet Nihat'ın bu söylemlerini kabul etmez. Ahmet Nihat, söylemlerinin doğruluğunu ispatlamak için hayat hikâyesini anlatmaya başlar. Babası bildiği adamın çocuğunun olmamasından dolayı ettiği eziyetler sebebiyle hastalanan annesinin Dubois adındaki Fransız bir doktor tarafından iyileştirildiğini, sonrasında annesi ile Dubois arasında bir gönül ilişkisi yaşandığını ve kendisinin dünyaya geldiğini söyler. Hayatına ait bu bilgileri annesi ölüm döşeğindeyken öğrenen Ahmet Nihat, zaten o yaşına kadar Türklükten nefret eden ve hep bir Fransız olma arzusu duyan biri olduğu için babasının bir Fransız oluşunu da büyük bir sevinçle karşılar, sonrasında dinini ve adını da değiştirerek asıl kimliğine döner. Ahmet Nihat, bu şekilde cereyan eden hayat hikâyesine dayanarak bir Fransız olduğunu ispatladığını düşünürken anlatıcı karakter onu "piç" olarak niteler. Anlatıcı karakter, Ahmet Nihat'ın hayat hikâyesinden hareketle belirli bir millî kimliğe sahip olan insanların başka kimlikleri duygusal,

düşünsel, davranışsal ve fiziksel alanda taklit etmelerini eleştirir ve kimliklerine yabancılaşan insanların ancak Ahmet Nihat'ın gibi bir yaşam hikâyesine sahip olmaları gerektiğini ileri sürer.

Kurgusal çerçevede daha çok milliyetçi söylemin etkin olduğu öyküde, bireysel, toplumsal ve siyasi alandaki belirsizlik ve karmaşanın kimlik-aidiyet bilincinin yerleşmesi ile giderileceğini imleyen yazar, bu bilince sahip olmayan kişileri nitелеmek için kullandığı "piç" kelimesi ile ideolojik söylemin şiddetini artırır. Bu bağlamda anlam yüklü olan öykünün gerek kurgu gerekse aktarım tarzı bakımından bireysel ve toplumsal alanda "millî" olanı önceliğini söylemek mümkündür.

Bu çalışmada ise benlik ve kimlik kavramları üzerine temellendirilen öyküde savunulan ya da karşı olunan durum ve niteliklerin anlaşılabilirliği arttırmak için öncelikle benlik ve kimlik kavramları üzerinde durulmuş, daha sonra bu bilgilerden hareketle metin merkezli bir çözümleme yapılmıştır.

Ömer Seyfettin'in "Piç" Adlı Öyküsünde Benlik ve Kimlik Sorunsalı

Bireyi kendine özgü nitelikler ile kuran benlik kavramı, "*kişinin kendini başka herkesten ve her şeyden ayrı, eşsiz bir bütünlük olarak hissetmesi, bunun bilincinde olması ve bu şekilde bilincinde oluşan tümel varlık şekli(dir)*" (Budak, 2003, s. 123). Bu bağlamda bireyin benlik algısına sahip olduğunu belirten en önemli edim, kendi/lik bilincine varması sonucunda kendisi ile ötekiler arasında benzerlik ve ayrımlar olduğunu fark etmesidir. Bu fark ediş aynı zamanda bireyin kendilik değerleri ve nitelikleri üzerine inşa ettiği benliğini zamanla bir kimlik algısına dönüştürür. Psikolojideki kullanımlarıyla birlikte daha çok sosyolojik anlamlar içeren ve bu bağlamda toplumsal alanda da inşa edilebilen bir kazanım olan kimlik, ayrıştırıcı ve birleştirici unsurlara sahiptir. Bu ayrıştırıcı ve birleştirici unsurlar; soy, dil, din/inanış, kültür, yaşanan coğrafya, cinsiyet, sosyal ve ekonomik durum gibi genel ve özel nitelikler sonucunda belirir. İnsanın kendini tanı/t/ması ve kim olduğuna dair çeşitli cevaplar üretmesi hususunda etkin olan bu nitelikler, aynı zamanda insanı içinde bulunduğu toplum ile bütünleştiren ve aidiyet hissini geliştiren değerlerdir. Bu noktada toplumsal ya da millî kimlik kurgusundan bahsetmek gerekir. Kimlik kurgusuna bu açıdan yaklaşıldığında toplumsal bir varlık olan insanın kendini tanımlaması ve konumlandırmasında salt bir benlik/bireysel kimlik algısının varlığından bahsetmenin mümkün olmadığı görülür. Çünkü insan öncelikle içinde bulunduğu toplumun kodları ve normları içerisinde gelişir, yetişir. Bu sebeple içinde bulunulan topluma göre şekillenen ve toplumun her bir ferdi soy, dil, din gibi ortak kazanımların paydasında birleştiren toplumsal/millî kimlik, bireysel kimliğin kolektif değerler dizgesi içerisinde yeniden anlam kazanması olarak tanımlanabilir.

Ömer Seyfettin "Piç" adlı öyküsünde bir milletin var olma mücadelesini, bireysel ve millî kimliğini koruyan insanların duygusal, düşünsel ve eylemsel akdine bağlar. Bir milletin varlığının soy, dil, din ve kültür birliği çerçevesinde daim olacağını düşünen yazar, öncelikle bu varlığın aktarıcısı olan insanın sahip olması gereken benlik bilincine değinir. Benlik her ne kadar "*kişinin zihinsel ve fiziksel özelliklerinin toplamı ve kişinin sahip olduğu bütün bu özelliklere ilişkin kendini değerlendirmesi*" (Akt. Sarıçam, 2013, s. 224) edimine dayandırılrsa da yazar için bireysel benlik, öncelikle "*genetik yapı itibariyle, daha önceki nesillerden*

devralınan (biyolojik verâset) fizyolojik ve psişik özellikler” (Tural, 1992, s. 63) üzerine kurulur. Öyküde, bireysel benliğin inşası ve bu doğrultuda gelişen kimlik bilinci öncelikle anlatıcı karakter ile Ahmet Nihat’ın genetik yollarla aktarılan fiziksel ve duygusal/düşünsel nitelikleri üzerinden verilir. Türk milletinin varlık alanına yönelik fiziksel ve kültürel tehditler karşısında mücadeleye girişen anlatıcı karakter, kimlik bilincini soy, vatan, dil-din ve ülkü birliği ile kurulan fiziksel ve ruhsal bağlara dayandırır. Nitekim bir Türk olan anlatıcı karakterin gözlemlediği kişilerin fiziksel/görünen niteliklerine dayanarak Türk kimliğinden uzaklaştıkları fikrine sahip olması, millî kimliğin gerek toplumsal gerekse bireysel hayatta bir yaşam üslubu olarak dışavurumu ile ilgilidir. Bu durum aynı zamanda insanın farklı benlik kurgusuna sahip olmasından da kaynaklanır. Ancak öyküde yazarın, benliğin daha çok bireyin millî kimliğini belirleyen temel referanslarla kurulması gerektiğine öncelik vermesi “benlik” kavramının yapısal ve anlamsal alanına yönelik bir sınırlandırma getirir. Oysa benliğin kavramsal açılımına bakıldığında çok yönlü bir yapılanmaya sahip olduğu görülmektedir. Bu çok yönlü yapılanma ise “maddesel benlik”, “sosyal benlik” ve “ruhsal benlik” olmak üzere farklı kategorilerin birleşiminden meydana gelir. “Maddesel benlik”, kişinin fiziksel varlığını ve giyecek, aile, mal-mülk gibi kendine ait olan unsurları karşılarken “sosyal benlik”, kişinin diğerleri tarafından nasıl algılandığıyla ilgilidir. “Ruhsal benlik”le ise kişinin bilişsel ve psikolojik durumunu belirten kişisel özellikleri, istekleri ve amaçları kastedilmektedir (Akt. Aslan Yılmaz, 2016, s. 80). Buradan hareketle bireyin fiziksel ve ruhsal özellikleri, istekleri, yönelimleri, sahip olduğu maddi ve manevi değerleri ile birlikte ailevi ve sosyal yapılanmaların da benlik kuran birer faktör olduğunu söylemek mümkündür. Öyküde ise öykü kişileri benlik ve kimlik algısı bakımından bütüncül bir yapılanmaya değil, kimi zaman fiziksel göstergeler veya nesnel aracılığıyla kurulan maddesel benliği, kimi zaman ise toplumsal değerlerin ön planda tutulduğu sosyal benliği işaret eden tek yönlü bir benlik ve kimlik kurgusuna sahiptirler.

Öyküde maddesel benliğin imlerini özellikle öykü kişisi Ahmet Nihat’ın kimlik ve yaşam üslubundan okumak mümkündür. Kurgusal zaman olarak Trablusgarp Savaşı’ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu’nun kaybettiği yerlerden olan Bingazi’nin savunulduğu dönem¹ üzerine temellendirilen öyküde anlatıcı karakter, Bingazi’ye gitmek üzere uğradığı Mısır’da mektep arkadaşı Ahmet Nihat ile karşılaşır ve Ahmet Nihat’ta dikkat ettiği ilk şey onun fiziksel görünüşüdür:

“ *Beni tanımadınız mı?*”

“ *Afedersiniz, fakat hatırlayamıyorum.*”

“ *Ben Ahmet Nihat’ım...*”

Şapkanın altında yabancı ve şarklı duran gözlerini hemen tanıdım. Bu benim mektep arkadaşımды. Fakat hali birdenbire bende fena bir tesir yaptı. (...) Mısır gibi hiç olmazsa isimce Müslüman sayılan bir memlekette bir Türk’ün şapka giymesinde ne vardı?” (s. 240).

Anlatıcı karakter ile Ahmet Nihat arasında geçen konuşmada, Ahmet Nihat’ın fesini kullanmayı şapkayı tercih etmesi, anlatıcı karakter tarafından şaşkınlıkla karşılanır. Çünkü şapka işgalci güçleri, fes ise hem millî hem de dinî unsurlar bakımından Osmanlı’yı daha genel anlamda ise Şark’ı temsil eden maddesel benlik belirteci olmakla birlikte daha çok millî/dinî kimliğe işaret eder. Dolayısıyla toplumsal bir varlık olan insanın kendi toplumunun yaşam

¹ Bu dönem öyküde Osmanlı-İtalyan Savaşı (1912) olarak belirtilmiştir (s.238).

üslubundan vazgeçip başka bir milletin kimliğine işaret eden giyim nesnelere tercih etmesi, anlatıcı karakterin algısında insanın bütün tarihsel verilerini, dayanak noktalarını kaybettiği anlamına gelir. Oysa tarihsel birikimleri kapsayan toplumsal yaşayış tarzları birbiriyle bağımsız, rastgele konulmuş uygulamalar değil kimi zaman din, kimi zaman ise ortak değer yargıları doğrultusunda oluşan ve insanları birbirine bağlayan bir bütünlük olarak kabul edilir. Bu açıdan anlamlı ve önemli olan yaşam pratiklerinin ortak kimliği işaret eden bir değere dönüştüğünü söylemek mümkündür. Zira gerek milliyetçilik akımının etkisinin görüldüğü 19. yüzyılda gerekse pre-nasyonalist dönemde toplumların, kültürel, lengüistik ve dinsel açıdan belirli kimlik profilleri çizdiği görülmektedir (Koyuncu, 2004, s. 201). Bu bağlamda Osmanlı İmparatorluğu'na bakıldığında özellikle din olgusunun bu ortak kimliği kuran temel nitelik olduğu söylenebilir. Hatta "Osmanlı insanının kimliği yüzyıllar boyunca *"İslam kimliği"* olarak yaşanmış ve uzun süre Batı'da doğan milliyetçi akımlardan etkilenmemiştir" (Timur, 2010, s. 164). Öyküde ise Osmanlı İmparatorluğu'nun benimsediği resmi ideolojiye bağlı olarak kurulan kimlik, anlatıcının Mısırlıları "din kardeşlerimiz" şeklinde tanımlaması ile anlam bulur. Türk ve Arap toplumları arasında dine bağlı olarak gelişen ülküsel birlik, Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda karşı karşıya kaldığı toprak kayıpları sebebiyle mevcut olan varlığı korumak için ileri sürülen ideolojinin bir yansımasıdır. İttihad-İslam/İslamcılık adı altında yürütülen bu siyasi ideolojide *"imparatorluğun temsil ettiği hilafet kurumu ile İslâmiyetin bünyesinde bulunan birlik ve kardeşlik gibi mefhumları öne çıkarma"* (Gür, 2007, s. 376) fikri esastır. Ancak öyküde din merkezli kurulan bu üst kimliğin etki alanındaki zayıflığı hem Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünü kaybetmesi hem de imparatorluğun var ettiği kimliklere ait çeşitli uygulamaların ötelenmesi ile ifade edilir. Ahmet Nihat'ın fes yerine şapkayı tercih etmesi, bu kültürel uygulamaların terk edildiğinin en açık örneğidir. Aynı zamanda Ahmet Nihat'ın bu yönelimi, onun kimliğinin sorgulanmasına ve kendisinin kimlik bağlamında tanımlanmasına da sebeptir. Zira maddesel benlik belirteçleri olarak kabul edilen giyim-kuşam nesnelere, anlatıcıya göre insanın kimliğini görünür kılan değerlerdir. Bu açıdan bakıldığında öyküde Türk, Osmanlı veya Müslüman oluşu sosyo-kültürel düzeyde temsil eden fesin kullanılmaması bu kimliklerin kabul edilmediğini gösterir. Bu durum insanın mensubu olduğu toplum ile kurduğu ve kendini daha çok duygu, düşünce ve günlük yaşam pratikleri/tarzında gösteren *"kollektif ayniyet(in)"* (Smith, 2009, s. 17) bölündüğünü ve geçerliliğini yitirdiğini gösterir.

Bireyin üst kimlik verilerini uygulamaması diğer taraftan ailevi, ülküsel, sınıfsal, etnik ve cinsel kimlik ve rolleri kapsayan çoklu kimlik tasarımının bireysel yönelim ve istekler çerçevesinde değiştirilebilecek nitelikte olduğunu örnekler (Smith, 2009, s. 17). Ancak insanın bireysel tercihlerinin ve hükümlerinin zamanla aile, çevre ve toplum gibi çeşitli faktörler doğrultusunda değişip dönüşmesi ve sonrasında toplum tarafından kabul görececek bir sosyo-kültürel kimlik kazanması beklenirken değerlerin bireysel yönelimlere çok fazla maruz kalması ile kimlik düzeyinde bir yabancılaşma durumu meydana gelir. Çünkü yabancılaşma, *"özgün anlamı içinde, bir şeyi ya da kimseyi başka bir şeyden ya da kimseden uzaklaştıran, başka bir şeye ya da kimseye yabancı hale getiren eylem ya da gelişme(dir)"* (Cevizci, 2000, s. 1099). Ahmet Nihat'ın öncelikle maddi nitelikler üzerinden okunan bu aykırılığının, uzaklığının zamanla düşünsel boyuta yansıdığı görülmektedir. Nitekim Ahmet Nihat'ın yok edilmek

istenen Türk milletinin kendi varlık alanını koruması için verdiği mücadelenin gereksizliğini dile getirmesi üzerine anlatıcı karakterin “*Şapka giyen Türkler öyle sanırlar...*” (s. 240) şeklinde tepki göstermesi, maddesel benlikte meydana gelen değişikliklerin zamanla manevi/ruhsal benlik üzerinde olumsuz bir dönüşüm gerçekleştirdiğini vurgulamak içindir. Çünkü öncelikle fiziksel alanda başlayan ötekine benzer olma halinin duygusal-düşünsel alanda da bir özden kopuş, ortaklıktan uzaklaşma hali yaratması kaçınılmazdır. Ayrıca Ahmet Nihat’ın fiziksel anlamda bir Türk olduğunu belirgin kılan niteliklerden sıyrıldığı sözleri ve düşünceleriyle de desteklenir. Türk olmadığını bununla birlikte Osmanlı ve Müslüman kimliğini de kabul etmediğini söyleyen Ahmet Nihat, Katolik ve Fransız olduğunu belirtir. Ahmet Nihat’ın kendini kimlik bağlamında tanımlaması karşısında kendi kimlik algısını dile getiren anlatıcı karaktere göre kimlik, insanın doğduğunda hazır olarak bulunduğu ve kendisinden önceki nesillerden devraldığı fizyolojik, psikolojik, sosyolojik ve dinî nitelikler bütünlüğüdür. Dolayısıyla anne babası Türk olan ve Türkçe konuşulan bir evde dünyaya gelen bir kişi millî kimlik bakımından yeterli niteliklere sahiptir ve bu nitelikler nesilden nesile aktarılan, değiştirilemeyen nitelikler olup bireysel kabul ve retlerden uzaktır. Öyküde anlatıcı karakterin, Ahmet Nihat’ın kendi isteğiyle millî kimliğini değiştirme ediminde bulunamayacağını dile getirirken kültürel ve dinî değerlerden vazgeçmenin bireysel tercihlere indirgenmesini de yabancılaşmış insanların yönelimi olarak kabul eder ve Ahmet Nihat’ı da bu bağlamda değerlendirir:

“Tanıdığım Ahmet Nihat Katolik olabilir. Akidesini esvap gibi değiştirebilen, vicdanını adı bir eşya gibi satan insanlar bu dünyada az değildir. Lâkin İstanbul’da doğan, anası Türk, babası Türk olan Türkçe konuşan bir aileden çıkan, damarlarında Türk kanı akan bir Ahmet milliyetini değiştiremez. Fransız olamaz, yalnız kendini aldatır...” (s. 241).

Biyolojik veraset yoluyla kazanılan millî kimliği bırakıp başka bir millî kimliği benimsemenin imkânsız olması hususuna değinen ve bunu “*fenne ve tabiata muhalif bir durum*” (s. 241) olarak değerlendiren anlatıcı karakterin bu söyleminin ispat edilebilmesi için Ahmet Nihat’ın yaşam hikâyesi açığa çıkarılır:

“Hatırlayınız. Siz Türkler, bana ‘Frenk Nihat’ derdiniz ve hakkınız da vardı. Ben son moda esvap giyer, tırnaklarımı uzatır, dinsizliğimi meydana vurur, Türklüğe dair ne varsa tahkir eder, Türkçe konuşmayacak kadar nefretimde taassup gösterirdim. Hep Fransızca konuşur, tatil zamanlarımı Beyoğlu’nda geçirirdim. Türk ve Türklüğe benzer her şeyden tiksindir, öğrenirdim. (...) Geceleri Avrupa ve garp şehirleri rüyama girer, daima odama kapanır, bağırarak millî parçalar, operalar söyler, kalkar bazı da yapayalnız oynardım” (s. 242).

İçinde bulunduğu Türk toplumuna aykırı olan Ahmet Nihat’ın bu aykırılığının temelinde öncelikle ruhların ve meyillerin ayrılığı vardır ki bu ayrılık, ortaklık/aitlik duygusuna erişememenin en büyük sebebidir. Onun aidiyet bilinci Fransız kimliğinin ve kültürünün verileri -dil, din, kılık-kıyafet- ile desteklenir. İnandığı ve benimsediği değerleri bu veriler aracılığıyla benliğinde ve yaşam üslubunda görünür kılan Ahmet Nihat’ın bu aykırılığı nihayetinde onu maddi ve manevi benliği ile yöneldiği Fransız kimliğine yaklaştırır. Nitekim o, dilini, dinini ve değerlerini benimsediği Fransız topraklarında kendini bulduğunu ve tamamıyla bir Fransız’a dönüştüğünü dile getirerek benimsediği değerler ile kimlik tanımlamasını örtüştürdüğünü ve Osmanlı topraklarında yaşadığı kimlik krizini sonlandırdığını

ifade eder. Ancak öncelikle maddesel benlik niteliklerindeki değişiklikler ile başlayan ve sonrasında dil, din ve kültürel alandaki öz ve ortak değerlerden uzaklaşmaya dönüşen kimlik yitiminin nedeni sadece bu maddi değişiklikler değildir. Çünkü görünürde Türk anne ve babaya sahip olan Ahmet Nihat'ın Türk kimliğini benimse/ye/memesi onun Türk olmaması ile ilgilidir. Ahmet Nihat, annesinin Fransız bir doktorla Beyoğlu'nda yaşadığı gayrimeşru ilişkiden sonra doğmuştur. Dolayısıyla Ahmet Nihat'ın, babasının bir Fransız olduğunu bilmeden geçirdiği dönemlerde dahi Türk'e ve Türklüğe karşı olması benlik, kimlik ve kültürel değerlerin genetik kodlarla aktarıldığı tezini doğrular niteliktedir. Ancak Ahmet Nihat'ın hayatının gerçekliğini bilmeden farklı yaşam üsluplarına yönelmesi bir kimlik problemi, yabancılaşma meselesidir.

Maddi ve manevi anlamda Türk kimliğinin hâkim olduğu bir yaşam alanında doğan ancak bir Fransız olarak doğmadığı için kendini şanssız addeden Ahmet Nihat'ın yabancılığı, Türk kimliğinin tüm verilerine yöneliktir. Türk dili, Türk coğrafyası/vatan ve Türk inancı/din gibi mefhumların karşısına Fransız kimliğini önemseyen bir algı yerleştiren Ahmet Nihat, bu algısına söylem ve edimleri ile belirginlik kazandırır. Nitekim ona göre fes, kendisini kırmızı başlı duygusuz bir şampanya şişesine benzeteceğini düşündüğü maddi kimlik belirteciyken İstanbul ise nefret ve hiddetinden öleceğini sandığı (s. 243) bir mekândır. Ahmet Nihat'ın Türk kimliğine ve Türk vatanına yönelik hakir söylemlerinin babası zannettiği kişinin karakter niteliklerinden de etkilendiğini söylemek mümkündür. Zira bu kişinin eşine -Ahmet Nihat'ın annesine- eziyet etmesi, sevgiden, ilgiden ve anlayıştan yoksun bir aile ortamının kurulmasındaki en büyük etkendir. Bu sebeple iri vücudu, geniş omuzları, kuvvetli kolları, ablak çehresi ve kalın dudaklarıyla tıpkı budala bir Türk pehlivanına benzettiği ve bütün hareketlerini adi, kaba ve bayağı bulduğu babasının (s. 242) Ahmet Nihat'ın algısındaki Türk kimliğinin olumsuzluğunu arttırdığı açıktır. Ahmet Nihat'ın babası hakkında kullandığı niteleyici sıfatlar, Türk kimliğini yüzyıllar boyunca "kaba, köylü, cahil, medeniyetsiz" şeklinde tanımlayan Batıların (Durmuş, 2014, s. 88) algısal yaklaşımının bir yansımasıdır. Ahmet Nihat'ın böylesine olumsuz bir yaklaşımla çizdiği Türk kimlik ve kültürü karşısında hissettiği sıkışmışlık, esasında aslına olan uzaklıktan kaynaklanmaktadır. Bu uzaklığın algısal anlamda kırıldığı yer Beyoğlu'dur. Özellikle Tanzimat'tan sonra modernleşme adı altında Batılı hayat tarzının sosyo-kültürel hayata taşınması ile çeşitli mekânların zihniyet ve yaşam tarzını yönlendirmeye başladığı görülür. Beyoğlu'nun ise benlik ve kimlik bilincinin oluşum süreci ile bu süreçte meydana gelen kültürel gelişmeler üzerinde önemli bir etkisi vardır. İmparatorluk döneminde birçok milletten insanı barındırmasıyla kozmopolit bir mekân olan Beyoğlu'nda Türk edilgen, yabancı/öteki olan ise etkin konumdadır (Çoruk, 1993, s. 227). Bu açıdan daha çok levant kültürünün hâkim olduğu Beyoğlu'nda bu kültürün niteliklerini benimseyen ve aktaran belirli bir toplumsal kesim oluşur. Öyküde ise yazar, aslını yitirmiş, taklit peşinde koşan bu toplumsal kesimin yaşadığı trajik durumu Ahmet Nihat'ın varlığı ile aktarır (Tuncer, 1999, s. 105). Beyoğlu'nun dışında Ahmet Nihat'ın asıl benliğini ve kimliğini bulduğu yer ise Paris'tir. Hukuk eğitimi için gittiği Paris'te benlik ve kimlik niteliklerini uyuma kavuşturarak tamamıyla Fransızlaştığını düşünen Ahmet Nihat, babasının bir Fransız olduğunu öğrendikten sonra adını ve dinini değiştirir, böylelikle benlik ve kimlik kurgusunu tamamlamış olur.

Öyküde Fransız kimliğini ispatlamış olduğunu düşünen Ahmet Nihat'ın anlattığı hayat hikâyesinden hareketle Türk aile yapısının mahremiyetinin ve kutsiyetinin yozlaşmış kişiler

tarafından sarsıldığını, ötekinin mütecaviz hareketlerine maruz bırakıldığını gören anlatıcı karakter, böylesi bir ilişki sonrasında dünyaya gelen Ahmet Nihat'ı, kendini ve kimliğini bulan bir insan değil “piç” olarak niteler. Oysa anlatıcı karakterin Ahmet Nihat'ın milli kimliğini kabul etmeyerek onun varlığını piçlikle hiçleştirilmesi, yazarın öykü boyunca ileri sürdüğü tez ile çatışmaktadır. Çünkü “piç” kelimesi, “*anne ve baba arasında evlilik bağı olmadan dünyaya gelen çocuk, babası belli olmayan çocuk*” (Türkçe Sözlük, 2005, s. 1605) anlamında kullanıldığı için genel olarak ahlaki anlamda yozlaşma durumunu işaret etmektedir. Dolayısıyla anlatıcı karakterin kullandığı bu tanımlayıcı söz, milli kimliğin olmadığı anlamına gelmez; toplumun, ahlak kaidelerinin eksikliği üzerine inşa ettiği sosyo-kültürel bir kimliği ifade eder. Bu durum aynı zamanda ahlaki kimliğe de işaret eder. Zira insanı “*ahlaki davranışlara motive eden bir çeşit kendini düzenleme mekanizması olarak tanımlan(an)*” (Akt. Onat Kocabıyık, 2014, s. 264) ahlaki kimlikte esas, benliğin ahlaki değerler ile yapılandırılmasıdır. Öyküde ise Ahmet Nihat'ın benliği ahlaki değerler ile yapılandırılmadığı için onun ahlaki bir kimliğe sahip olduğu da söylenemez. Ahmet Nihat'ın ahlaki değerlerinin ve kimliğinin zedelendiği kendisine “piç” şeklinde hitap eden arkadaşı ile konuşmaya devam etmek istemesinden ve ayrıca kendisini menfaatine düşkün bir karakter olarak tanımlamasından anlaşılır.

Öyküde anlatıcı karakter Ahmet Nihat'ın hayat hikâyesini dinledikten sonra bireysel ve millî kimliğini diğer millet ve kültürlerin tahakkümü karşısında koruyamayan ve gerek fiziksel gerekse düşünsel alanda herhangi bir mücadeleye geçemeyen kişilerin varlık alanını, kimlik algılarını sorgulamaya yönelir. Bu sorgulama sürecinde Türk kimliğini inkâr edip hakir görmeye kendi öz kimliklerini kaybeden ve böylelikle kendi kimliklerine yabancılaşan kişilerin bu yönelimini açıklanabilir bulmaz. Çünkü ona göre millî kimlik sonradan kazanılan bir değer değil biyolojik veraset yoluyla aktarılabilen bir değerdir. Bu sebeple anlatıcı karakter, bir kişinin kendisini anne babasının kimliği dışında var olan farklı bir millî kimlik ile tanımlamasını mümkün görmemekle birlikte böyle bir tanımlama edimine giren kişilerin geçmişini Ahmet Nihat'ın hikâyesi ile örtüştürerek onları “piç” olarak niteler. Anlatıcı karakterin bu tavrını, yazarın algısı ile bağdaştırmak mümkündür. Nitekim Ömer Seyfettin'de vatanın içinde bulunduğu olumsuz şartlar sebebiyle oluşan gerilim ve hırs duygularının özellikle yaşadığı esareten sonra şiddetini arttırdığı görülür (Işık, 2020, s. 247). Dolayısıyla öyküdeki anlatıcı karakterin öteki kimliğin varlığını kabul etmemesi, ötekinin Türk kimliğine yönelik tehditkâr, saldırgan yaklaşımından kaynaklanır:

“Otelde, yatağımda hep o gece sabaha kadar hemen hiç uyumadım. Hep Ahmet Nihat'ın mektepteki tatsız, biçimsiz hâllerini ve soğuk reveranslarını, garip vaziyetlerini düşünüyorum ve sonra İstanbul'da Türklüğünü inkâr eden, Türklükten nefret eden, Türklüğü hakir görüp bütün varlıklarıyla Avrupalılaşımağa çalışan uzun tırnaklı, son moda esvaplı, tek gözlüklü züppeleri hatırlıyor, içimden “Acaba bunların da hepsi piç mi? Hepsinin anneleri Beyoğlu'nda mı gebe kaldı?” diyor; korkunç kâbuslar arasında yırtılmış al ve harap hilâller içinde yükselen tunç ve ateş renginde büyük, siyah ve kanlı haçlar görüyordum.” (s. 247).

Öyküde yazarın sözcüsü olan anlatıcı karakter, kişinin aidiyetini ve kimliğini değiştirme eğilimini her ne kadar Ahmet Nihat'ın hikâyesi ile açıklamaya çalışsa da bu durumun bireysel ve toplumsal düzeyde yaşanan yabancılaşma sorunu olduğuna işaret eder. Çünkü “*Bir kimsenin bir şeye veya bir topluluğa uyumsuzluğu şeklinde açıklanan yabancılaşma, geniş anlamda*

ferdin, topluma, kültüre ve tabiata olan uyumun azalması, mensubu olduğu topluma karşı olması(dır)" (Akt. Balcı, 2003, s. 88). Bu bağlamda öyküye bakıldığında kendi öz değerlerini değiştiren ya da yok eden bireylerin farklı kimlik verilerini benimseyerek toplumdan nitelik bakımından uzaklaştıkları ve bu doğrultuda yapay benlik/kimlik geliştirdikleri görülür. Öyküde yapay benlik/kimlik tasarımını örneklendiren kişiler, uzun tırnaklı, son moda esvaplı, tek gözlüklü şeklinde tasvir edilirken bu kişilerin amaçlarının da bütün varlıkları ile Avrupalılaşıma olduğu belirtilir.

Bu durum Tanzimat'tan beri süregelen Batılılaşma algısının yanlış yorumlanması ve hayata geçirilmesi ile ilgilidir. Nitekim öyküde yazarın eleştirdiği asıl nokta da Batı'ya olan biçimsel benzerlik sebebiyle zamanla kimlik kuran öz değerlerin değiştirilmesi ve yok edilmesidir. Fiziksel alanda yapılan savaşlar, saldırılar ve kültürel alanda ise uygulanan çeşitli uygulamalar ile varlığı yok edilmek istenen Türk milletinin mücadele etmesini, bilinçlenmesini isteyen Ömer Seyfettin yüklendiği bu misyon ile öncelikle bilinç düzeyinde bir uyanışın gerçekleşmesi gerektiğine vurgu yapar. Nitekim "*Birey ve toplumsal alanda meydana gelen uyanış, milletin kendilik değerlerine dönmesi ve dönüşmesiyle milleti içinde bulunan felaketten kurtar(acak)*" (Şahin, 2016, s. 122) yaratıcı nüveyi barındırır. Öyküde ise bu uyanışın gerçekleşmesinin sözcülüğünü yapan anlatıcı karakter, gerek fiziksel gerekse kültürel alanda Batı'nın tahakkümü altında kalmakla kendi benliğini ve kimliğini kavramaktan uzaklaştırılan bireyleri uyanışa davet ederek ötekinin yıkıcı gücünü kırmaya çalışır.

Sonuç

Millî Edebiyat Dönemi'nin öncü sanatçılarından olan Ömer Seyfettin'in öykülerini kuran temel değer millî bilinçtir. Bu değeri çoğu zaman birbirini determine eden bireysel ve toplumsal göndermeli benlik ve kimlik kavramları üzerinden aktaran yazar, "Piç" adlı öyküsünde de bu kavramları öykünün temel izleğini oluşturabilecek düzeyde kurgular. Öyküde millet olma ruhunu diriltme amacıyla olan yazara göre insanın fiziksel ve kültürel varlığını öteki karşısında koruyan ve geleceğe aktaran değer, sahip oldukları benlik ve kimlikleridir. Benlik ve kimlik kavramlarını ırk, dil, vatan, din ve kültürel yaşayış tarzına bağlı kılarak epistemik alanı genişleten yazar bu tavrı ile özellikle millî varlık alanına göndermede bulunur ki bu varlık alanını kuran temel nitelik ise soy, başka bir deyişle millî kimliktir. Öyküde milliyetçi söylemini canlı tutan yazar, biyolojik veraset yolu ile aktarılması sebebiyle değiştirilemez olan millî kimliği, kimi zaman maddi niteliklere dayalı çeşitli benlik kazanımları ile yönlendiren ve/ya dönüştüren kimi zaman ise dil, din, kültür gibi millî kimliği bütünleyen unsurları ötekinin istismarına açık bir konuma düşüren bireyleri sert bir dille eleştirir. Millî bilinç oluşturmak için kurguladığı öyküde benlik ve kimlik çözümlenmesine karşı çıkan yazar, millî dokudan ayrı bir benlik ve kimlik olamayacağı gerçeğini dile getirirken ötekinin yaşamını kuran nitelikleri ödünçleyerek kendilerini var eden öz değerlere yabancılaşan bireyleri de millî amacın karşısında duran bir tehdit unsuru olarak kabul eder. Böylelikle hem fiziksel hem de kültürel alanda yapılan saldırıların karşısında durabilmek için benlik ve kimlik verilerinin dayanak olarak kabul edilmesi gerektiğini vurgulayan yazar, uyarıcı ve yol gösterici söylemini eleştirel tavrı ile tepkisel bir tutuma dönüştürür.

Kaynakça

- Argunşah, H. (2000). *Ömer Seyfettin bütün eserleri*. Dergâh Yayınları.
- Aslan-Yılmaz, H. (2016). Bir derleme: Benlik kavramına ilişkin bazı yaklaşımlar ve tanımlamalar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 79-89.
- Balcı, Y. (2012). Tanzimat romanında modernleşme tarzı olarak kahramanın “yabancılaşma” sı meselesi. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 30, 87-96.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Cevizci, A. (2000). *Felsefe sözlüğü*. Paradigma Yayınları.
- Cunbur, M. (1992). Ömer Seyfettin’in hayatı ve eserleri. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin içinde* (ss. 1-18). Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Çoruk, A. Ş. (1993). *Cumhuriyet devri Türk romanında Beyoğlu* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Durmuş, M. (2014). *Ömer Seyfettin’in anlatılarında kendilik bilinci ve öteki*. Karadeniz Dergi Yayınları.
- Gür, A. (2007). II. Meşrutiyet döneminde İslamcılık ve bu düşüncenin edebiyata yansması. Prof. Dr. İsmail Çetişli, Prof. Dr. Nurullah Çetin, Prof. Dr. Abide Doğan, Doç. Dr. Alim Gür, Şenol Demir, Cengiz Karataş (Haz.), *II. Meşrutiyet dönemi Türk edebiyatı içinde* (s. 373-424). Akçağ Yayınları.
- Işık, M. (2020). *Ömer Seyfettin hikâyelerinde milliyetçi söylem ve özne* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Koyuncu, A. (2004). Osmanlı kimliği üzerine bazı düşünceler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 1, 203-212.
- Nayır, Y. N. (1952). *Ömer Seyfettin hayatı, sanatı, eserleri*. Varlık Yayınevi.
- Onat Kocabıyık, O. (2014). Benlik ve ahlaki kimlik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12 (27) , 261-280.
- Sarıçam, H. (2013). Benlik kurgusu (Self-Constual). A. Akın (Ed.), *Güncel Psikolojik Kavramlar 2/Benlik içinde* (s. 224-236). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (2015). *Bütün hikâyeleri*. Nâzım Hikmet Polat (Ed.). Yapı Kredi Yayınları.
- Smith, Anthony D. (2009). *Millî kimlik*. İletişim Yayınları.
- Şahin, V. (2016). Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinde kimlik kurgusu ve benlik algısı. *Littera turca*, 2 (4), 117-134.
- Timur, T. (2010). *Osmanlı kimliği*. İmge Kitabevi.
- Tuncer, H. (1999). Edebiyat sosyolojisi açısından Ömer Seyfettin’in “Piç-Hürriyet Bayrakları” ve “Mehdi” hikâyelerine kısa bir bakış. *Edebiyat Araştırmaları ve İncelemeleri içinde* (ss. 103-108). Akademi Kitabevi.

Tural, S. (1992). *Kültürel kimlik üzerine düşünceler*. Ecdâd Yayım-Pazarlama.

Türk Dil Kurumu (2005). Türkçe sözlük.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını, dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.